

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satversmestiesa.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 18. augustā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [...] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 143/2026),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Civilprocesa likuma 244.¹⁰ panta devīto un desmito daļu (turpmāk kopā – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam, 96. un 110. pantam un attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums];

1.2. apturēt Kurzemes rajona tiesas [datums] lēmuma lietā Nr. [...] izpildi vai noteikt citu pagaidu noregulējumu, kas ļautu tiesai atsevišķi izvērtēt īslaicīgu braucienu uz ārzemēm ar atgriešanās garantijām.

2. Civilprocesa likuma 244.¹⁰ panta devītā daļa paredz: “Tiesa pēc motivēta lūguma var pārskatīt lēmumu par šā panta trešajā daļā minēto lūgumu, ja būtiski mainījušies apstākļi un tas ir bērna interesēs. Šāds tiesas lēmums nav pārsūdzams.”

Savukārt minētā panta desmitā daļa nosaka: “Ja tiesa nekonstatē pamatu lēmuma pārskatīšanai vai jauna lēmuma pieņemšanai vai uzskata, ka var uzsākt lietas izskatīšanu pēc būtības, tā pieņem lēmumu par atteikšanos pieņemt

pieteikumu. Tiesa lēmumu par atteikšanos pieņemt pieteikumu pieņem rezolūcijas veidā, un tas nav pārsūdzams.”

3. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa minēto uzskatu pamatot.

Ar Kurzemes rajona tiesas lēmumu pieteikuma iesniedzējam tika noteikta pagaidu saskarsmes tiesības izmantošanas kārtība ar viņa bērniem, uzturlīdzekļu piedziņa un aizliegums bērnu izvešanai no Latvijas līdz cita nolēmuma pieņemšanai civillietā. Pieteikuma iesniedzējs iesniedza pieteikumu, ar kuru lūdza pārskatīt un atcelt lēmumu daļā par pagaidu aizliegumu izvest bērnus no valsts. Tiesa atteicās pieņemt pieteikumu, norādot, ka kopš lēmuma, ar kuru noteikta saskarsmes kārtība, pieņemšanas apstākļi nav būtiski mainījušies. Pieteikuma iesniedzējs iesniedza jaunu pieteikumu, to pamatojot ar būtisku faktisko apstākļu izmaiņām. Tiesa minēto pieteikumu atteicās pieņemt, jo secināja, ka apstākļi nav būtiski mainījušies, lai grozītu ar lēmumu noteikto pagaidu saskarsmes kārtību.

3.1. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Proti, tās rada situāciju, kurā ilgstošu pagaidu aizliegumu var pārskatīt tikai tādā gadījumā, ja pirmās instances tiesa pati atzīst, ka apstākļi ir būtiski mainījušies. Savukārt, ja tiesa šādu pamatu nesaskata, augstākas instances tiesa tās lēmumu nevar izvērtēt.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām un ir izvērtējama tā atbilstība citiem pieteikuma pieļaujamības kritērijiem (sk. šā lēmuma 4. punktu un turpm.).

3.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst arī Satversmes 96. un 110. pantam, jo tās neparedz tiesas pienākumu pārbaudīt ilgstoša pagaidu pasākuma nepieciešamību un samērīgumu. Proti, tās neparedz pienākumu vērtēt, piemēram, tādus apstākļus kā konkrēta brauciena iepriekšēju saskaņošanu, galamērķa un atgriešanās datuma paziņošanu un saziņas datu norādīšanu. Tādējādi apstrīdētās normas nenodrošina pieteikuma iesniedzēja privātās un ģimenes dzīves, kā arī viņa bērnu tiesību un likumisko interešu aizsardzību.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Turklāt jāpastāv tiešai saiknei starp personu un pieteikumā apstrīdēto normu. Personai jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*).

Apstrīdētās normas regulē kārtību, kādā tiesa pārskata lēmumu par bērna dzīvesvietu, bērna aprūpes un saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību un aizliegumu bērna izvešanai no valsts. Tomēr tās pašas par sevi nenosaka kritērijus, pēc kuriem vērtējamās būtisku apstākļu izmaiņas pagaidu aizlieguma atcelšanai. Konkrētajā gadījumā tiesa secināja: “Lēmumā par pagaidu aizsardzību pret vardarbību piemērošanu tika konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējs jau iepriekš pārkāpis noteikto aizliegumu izvest bērnus un vairākkārt draudējis bērnu mātei izvest bērnus no valsts. Pie šādiem apstākļiem nav pamata uzskatīt, ka faktiskie apstākļi ir būtiski mainījušies un ka aizlieguma atcelšana atbilstu bērna labākajām interesēm.”

Pieteikuma iesniedzējs savu Satversmes 96. un 110. pantā ietverto pamattiesību aizskārums saista tieši ar tiesas secinājumu, ka nav konstatējams pamats faktisko apstākļu izmaiņām un tam, ka aizlieguma atcelšana atbilstu bērnu labākajām interesēm. Tomēr tas nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai Satversmes tiesā, jo tiesa nepārvērtē tiesību normu piemērošanas un interpretācijas jautājumus konkrētā lietā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*). Pieteikumā nav pamatots tas, ka tieši apstrīdētās normas radītu pieteikuma iesniedzējam Satversmes 96. un 110. pantā ietverto pamattiesību aizskārums, nevis to piemērošana konkrētajā situācijā.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 96. un 110. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizsargāt savas aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 244.¹⁰ panta devītās daļas otro teikumu un desmitās daļas otro teikumu tiesas lēmumi nav pārsūdzami. Tādējādi pieteikuma

iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā minētās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], kad tiesa pieņēma lēmumu par atteikšanos pieņemt pieteikumu. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2026. gada 29. jūlijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo tās neparedz augstākas instances tiesas kontroli pār rajona tiesas pieņemto lēmumu.

Konkretizējot Satversmes 92. panta pirmajā teikumā minēto pamattiesību saturu, Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus, noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, noteikt, kādas lietas ir katras tiesu iestādes kompetencē, un lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību. Tiesību uz taisnīgu tiesu būtiska sastāvdaļa ir tiesības uz tiesas nolēmuma kontroli, proti, tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu augstākā instancē. Tomēr vienlaikus Satversmes 92. panta pirmais teikums neparedz valstij pienākumu visās lietu kategorijās noteikt personai tiesības uz pārsūdzību augstākas instances tiesā, ja zemākās instances tiesā ir bijis nodrošināts pienācīgs tiesas process (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2016-01-01 9. punktu un Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 27.2. punktu*). Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta otro daļu Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un

pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām.

Pieteikuma iesniedzējs vispārīgi norāda, ka apstrīdēto normu dēļ nav iespējams pārbaudīt nedz kritērija “būtiski mainījušies apstākļi” piemērošanu, nedz arī pamattiesību ierobežojuma samērīgumu. Tomēr pieteikumā nav sniegti tādi argumenti, kas liktu pārskatīt Satversmes tiesas sniegtās atziņas attiecībā uz Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām tiesībām uz taisnīgu tiesu. Proti, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu likumdevēja pienākums lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām, paredzēt lēmuma, ar kuru atteikts pieņemt lūgumu pagaidu lēmuma pārskatīšanai, pārbaudi augstākas instances tiesā. Tādēļ, ievērojot minēto, pieteikuma juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam.

6. Ievērojot to, ka lieta Satversmes tiesā nav ierosināma, nav nepieciešams lemt par šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 143/2026).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina